

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Державний заклад
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені К. Д. УШИНСЬКОГО»

ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СІМЕЙНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ

Збірник матеріалів
III Всеукраїнської конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ:
ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

Випуск 3
3 листопада 2023 року

Одеса
Видавництво ТОВ «Лерадрук»
2023 рік

Рекомендовано до друку Вченою радою університету Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського».

Педагогічний альманах «Актуальні проблеми дошкільної освіти: теорія та практика»: збірник матеріалів III Всеукраїнської конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (3 листопада 2023 року). Одеса: Видавництво ТОВ «Лерадрук», 2023. Вип. III. 272 с.

Організаційний комітет:

- Богуш А. М. – дійсний член НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (голова);
- Бабчук О. Г. – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (заступник голови);
- Кавиліна Г. К. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології (відповідальний секретар);
- Булгакова О.Ю. – доктор психологічних наук, доцент, декан факультету дошкільної педагогіки та психології;
- Левицька М.І. – методист кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології

Матеріали збірника відображають наукові дослідження і їх результати, здобуті в процесі науково-дослідної роботи студентів та молодих науковців, які навчаються у закладах вищої освіти України.

Відповідальність за зміст, точність цитат, прізвищ і представлених даних несе автор.

Київ: Центр учбової літератури, 2007. 392с.

5. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. для самост. роботи студ. Київ: Ака-демвидав, 2011. 373 с.

6. Квінтіліан Марк Фабій Повчання оратору. URL: https://penelope.uchicago.edu/Thayer/E/Roman/Texts/Quintilian/Institutio_Oratoria/home.html

ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ДІТЕЙ ДО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Магістрантка О. Кіосе

Вступ до дитячого закладу становить для дитини значні труднощі. При цьому багато дітей стають неспокійними, плаксивими, замкнутими. Тривожний стан, емоційна напруженість пов'язані з відсутністю близьких для дитини людей, зміною побутової обстановки, звичних умов і ритму життя. Функціональна незрілість, вразливість ускладнюють пристосування дитячого організму до нових умов.

Із приходом до дитячого садка змінюється і соціальне становище дитини. У сім'ї вона була в центрі уваги, спілкувалася з обмеженим колом людей, найчастіше з членами сім'ї. У дошкільному закладі вона стає членом дитячого колективу, рівним серед інших дітей. У зв'язку з цим дитині необхідно психологічно перебудуватися, змінити свою поведінку, вступати в контакт із незнайомими дорослими та однолітками. Усе це призводить до порушень сформованих стереотипів у діяльності та поведінці дитини, потребує біологічної та соціальної адаптації до нових умов [4].

Період легкої адаптації триває один-два тижні. У дитини досить швидко нормалізуються сон і апетит, емоційний стан, взаємини з новими людьми, відновлюється активна діяльність. Стосунки з близькими людьми не порушу-

ються, гострих захворювань не виникає, зниження захисних сил організму виражене незначно, до кінця третього тижня вони приходять у норму.

Під час адаптації середньої тяжкості порушення в поведінці та загальному стані дитини виражені яскравіше, звикання до дитячого садка триває довше. Сон і апетит відновлюється тільки через 15-40 днів; настрій нестійкий протягом місяця, значно знижується активність малюка. Він часто плаче, малорухомий, не проявляє інтересу до іграшок, відмовляється від занять, не користується мовленням. Виразно виражені зміни в діяльності вегетативної нервової системи: це можуть бути функціональне порушення випорожнення, блідість, пітливість, тіні під очима, можуть посилитися прояви ексудативного діатезу. Особливо яскраво ці прояви вирізняються перед початком захворювання, яке протікає, як правило, у формі гострої респіраторної інфекції [2, 5].

Особливу тривогу батьків і вихователів викликає стан важкої адаптації. Дитина починає тривало і тяжко хворіти, одну хворобу майже без перерви змінює інша. Захисні сили організму підірвані і вже не виконують свою роль - не оберігають його від інфекції.

У деяких випадках неадекватна поведінка малюка настільки яскраво виражена, що межує з невротичним станом. Апетит знижується сильно і надовго, може виникнути стійка відмова від їжі або невротична блювота при спробі нагодувати його. Вона погано засинає, скрикує і плаче уві сні, прокидається зі сльозами; сон чуйний і короткий. Під час неспання дитина пригнічена, не цікавиться оточенням, уникає інших дітей, поводить себе агресивно. Тихо плаче і апатична, байдужа до їжі, до мокрих штанців, постійно притискає до себе свою улюблену іграшку, байдужа до вихователів і однолітків або, навпаки, бурхливо виражає протест проти нових умов криком, примхами, істериками, розкидає пропоновані їй іграшки, агресивна - такою може

бути дитина в період важкої адаптації. Поліпшення її стану відбуваються дуже повільно, протягом кількох місяців. Темпи розвитку сповільнюються в усіх напрямках [3, 6].

Основними причинами, що ускладнюють і затягують соціальну адаптацію в багатьох дітей, є розлука з близькими, незначний досвід спілкування з іншими людьми [1]. Тому в перші дні перебування дитини в дитячому закладі допустима присутність матері в групі, яка допомагає освоїтися в незнайомій обстановці, установити контакт із вихователем, а потім і співпрацю з ним. Періодичне перебування на руках, увага, лагідне поводження, похвала з боку вихователя створюють довіру і позитивне ставлення до неї, слугують основою для налагодження контактів з іншими дорослими і дітьми. Завдяки позитивним емоціям, прив'язаності до вихователя, який вводить дитину в нове мікросоціальне середовище, у неї формується інтерес і бажання спілкуватися з однолітками. При цьому важливо, щоб у групі працювали постійні вихователі, які дотримуються єдності вимог до дитини [7].

Ігри - заняття, спільні ігри з вихователями, а надалі й епізодичне підключення до ігор інших дітей дають змогу встановити контакти в діях, розширити коло спілкування дитини, розвинути її самостійність. Рухливі ігри, спільні дії на фізкультурних і музичних заняттях знімають емоційне напруження, приносять радість і задоволення, формують потребу в спілкуванні. Таким чином, розширення соціальних контактів, правильна організація педагогічного впливу полегшують перебіг адаптаційного періоду, дають змогу швидше долучити дитину до спільного способу життя з іншими дітьми [1].

Найважливіше значення для благополучного перебігу адаптаційного періоду має ставлення педагогів до дитини, емоційна атмосфера в групі та дитячому закладі загалом.

Важливо правильно і грамотно організовувати адаптаційний період. Вихователю необхідно попередньо поз-

найомитися з дитиною та її батьками. Насамперед вихователю потрібно добре усвідомлювати необхідність спільної роботи з батьками, яка має починатися до приходу дитини до дитячого садка. Головне для вихователя - зацікавити малюка новою для нього ситуацією, викликати в нього бажання ще раз прийти до дитячого садочка, попередити появу страху перед сторонніми людьми та новим середовищем.

Перед вступом дитини до дитячого садка вихователю слід обговорити з батьками низку проблем:

- ✓ дізнатися його розпорядок дня;
- ✓ поцікавитися, як вона користується туалетом;
- ✓ як засинає і прокидається, в який час краще спить;
- ✓ чи вміє їсти сама, якій їжі віддає перевагу;
- ✓ чи є в сім'ї ритуали з приводу режимних моментів.

Також вихователь має познайомити батьків із розпорядком дня в садочку, обговорити проблему узгодження його з розпорядком у сім'ї, отриману інформацію враховувати в процесі послідовної індивідуальної роботи з дитиною.

Вихователю необхідно дізнатися, якому типу спілкування віддає перевагу малюк. Якщо превалює емоційно-особистісне спілкування з близькими, потрібно порадити батькам побільше гратися з дитиною в ігри з предметами та сюжетними іграшками. Вихователь має знати, якою мірою дитина володіє навичками самообслуговування. Якщо вона звикла, що все за неї роблять дорослі, потрібно звернути увагу батьків на те, щоб заохочували в ній прагнення зробити щось самостійно, підтримували бажання самій їсти, одягатися.

Необхідно з'ясувати, як дитина ставиться до сторонніх дорослих. Якщо вона лякається їх, плаче, ховається за маму, відмовляється від спілкування з ними, можна порадити батькам розширити коло спілкування малюка: запрошувати в гості знайомих, ненадовго водити дитину до своїх друзів. Розширення кола її спілкування в домашній обстановці виховуватиме в ній довірливість до людей, відк-

ритість, вміння ладнати з ними. Позбавлення від надмірної прихильності до рідних допоможе швидше звикнути до нового оточення в дитячому садку.

Слід дізнатися, чи вміє дитина спілкуватися з іншими дітьми. Якщо вона відчуває труднощі в цій сфері, потрібно порадити батькам частіше водити її на дитячі майданчики, запрошувати в гості однолітків, налагоджувати спільну гру з ними.

Розглянемо педагогічні прийоми, що сприяють адаптації дитини до дитячого садка. Перша зустріч дитини з вихователем надзвичайно важлива для розвитку подальших взаємин між ними. Тому головне для педагога на початковому етапі адаптації - налагодити контакт із дитиною, завоювати довіру дитини, її прихильність. Потрібно дати їй відчуття, що її розуміють і приймають. Якщо ж вона не відпускає вихователя від себе, постійно кличе маму, педагог не повинен ігнорувати бажання дитини, а тим паче дражнити її та сварити. [7].

Коли малюк звертається до дорослого зі словами: «мама прийде?», це означає, що насправді він не впевнений у цьому, боїться, що мама не повернеться, шукає в дорослого підтвердження свого найбільшого бажання. Тому на кожне запитання «де мама?» потрібно обов'язково відповідати ствердно, допомагаючи малюкові повірити в те, що він обов'язково побачить свою маму.

Підбадьоривши малюка, вихователь намагається переключити його увагу на іграшки, пропонує роздивитись, що знаходиться в приміщенні; деякий час грається разом з малям, а потім пропонує йому трохи погратися самостійно наодинці, пообіцявши скоро повернутися. Свою обіцянку необхідно виконувати, тоді дитина зрозуміє, що дорослий завжди поруч. Якщо ж вона постійно слідує за дорослим, її можна долучити до своєї справи, що дасть змогу вихователю виконувати свої обов'язки, перебувати поруч із малюком і водночас поступово збільшувати дистанцію між ним і дитиною.

Якщо дитина байдужа до оточення, їй слід приділити більше уваги, підібрати таке заняття, яке відволікло б її від переживань. Якщо малюк не відгукується на пропозицію дорослого погратися, вихователь використовує непрямі способи залучення його до тієї чи іншої діяльності; наприклад, сідає поруч із ним і починає малювати картинку, ліпити фігурку, розмовляти з лялькою тощо. Для таких випадків бажано мати в групі привабливі загадкові іграшки, які викликають особливий інтерес у дітей. Інтерес дитини може викликати гра дорослого з іншими дітьми неподалік від неї. Для деяких дітей ефективним способом зняття емоційної напруженості будуть такі ігри, як «ладушки», «по купинах», «хованки» та інші. Включення дитини в розпорядок дня слід проводити з особливою увагою і до її індивідуальних уподобань.

Ознакою завершення періоду адаптації є гарне фізичне та емоційне самопочуття дитини, її захоплена гра з іграшками, доброзичливе ставлення до вихователя та однолітків.

Найважливішими факторами, що визначають характер перебігу адаптаційного періоду є фізичний стан дитини, сформованість спілкування з дорослими та однолітками, рівень розвитку предметної діяльності.

Для полегшення адаптації педагоги мають створювати спеціальні умови: організувати попереднє знайомство із сім'єю; узгодити режим і виховні впливи педагогів і батьків; залучати матір або близького дорослого до участі в режимних моментах, прогулянках, іграх і заняттях групи; налагоджувати емоційні та ділові контакти з дитиною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія : навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2009. 391 с.
2. Заїка Н. Супровід новачків: організовуємо роботу: практичний психолог: дитячий садок. 2018. №5. С. 4 – 7.
3. Захарова Н. Адаптація дітей до дитсадка : Дошкільне виховання. 2006. №4. С. 8 – 10

4. Костюченко Ю. Дошкільник уперше йде до дитячого садка. Практичний психолог: дитячий садок. 2015. №5. С. 18 – 23.

5. Мушинський В. Особливості адаптації дітей до умов дитячого закладу. Психолог. 2004. №25–26. С. 3–12.

6. Нуреева О.С. Таємниці адаптації. Психологічні особливості дітей дошкільного віку. Третій рік життя. Х. : Вид. група «Основа»: «Тріалда», 2008. 160 с.

7. Пихтіна Н. П. Організаційно-педагогічні умови адаптації дошкільників до ДНЗ (за вимогами КМС ОНП) для студентів спеціальності «Дошкільне виховання» : навч. посіб. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2012. 338 с.

СИСТЕМА РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ІГРОВИХ НАВИЧОК СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕАТРАЛІЗАЦІЇ НАРОДНИХ ТВОРІВ

**К. пед. наук, доц. І. К. Мардарова
Магістрантка А. Д. Мельник**

Дошкільний вік характеризується особливим проявом ігрової діяльності, оскільки діти обіграють, наслідують та трансформують поведінку дорослих та однолітків, розігрують різні ігрові ситуації, активно взаємодіють у соціальному довір'ї та отримують необхідний життєвий досвід. Наразі, вирішуються проблеми використання різноманітних систем, алгоритмічних технологій та технік ігрової діяльності дітей задля формування в них ігрової компетентності, навичок програвання ігрових ролей, засвоєння моделей безпечної ігрової поведінки, що дозволить їм активно, безконфліктно взаємодіяти та отримувати необхідний досвід задля ефективного прояву себе в суспільному житті. Педагоги стикаючись з проблемами запам'ятовування дітьми правильного розігрування певних ігрових дій (у